

Nr 28.

Ankom till riksdagens kansli den 17 mars 1938 kl. 7 f. m.

Utlåtande i anledning av väckta motioner om vissa åtgärder till underlättande av svenska fiskares fiske vid Island.

(2:a avd.)

I två inom riksdagen väckta, till jordbruksutskottet hänvisade likalydande motioner, nämligen I: 182 av herr Nilsson, Theodor, m. fl. samt II: 297 av herr Johansson i Öckerö m. fl., har hemställts, att riksdagen måtte i skriftelse till Kungl. Maj:t anhålla, att åtgärder snarast vidtagas för att svenska fiskare vid fiske vid Island måtte beredas vidgade rättigheter till skötsel av fartyg, redskap och fångster vid besök i de redan nu tillåtna hamnarna samt att rätten till sådan skötsel måtte utsträckas till att gälla vid besök i flera hamnar och ankarplatser än de nu tillåtna.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för denna framställning, får utskottet hänvisa till motionerna.

Vid behandlingen av ärendet inom utskottet har tillkallats förste legationssekreteraren C. O. Gisle, vilken varit utsedd till sakkunnig i handelspolitiska frågor inom 1935 års fiskeriutredning. Herr Gisle anförde följande:

De för Island gällande bestämmelser, som föranledde de i föreliggande motioner påtalade svårigheterna för svenska fiskare, återfunnes i den isländska lagen av den 21 april 1922 om rätt till fiske å sjöterritoriet, vilken trädde i kraft den 1 juli 1922. Enligt denna lag, som medförde avsevärt beskurna rättigheter för utländska fiskare vid Island i jämförelse med tidigare rådande förhållanden, finge fiske å isländskt sjöterritorium bedrivas endast av isländska medborgare och med isländska fartyg. Utländska fiskare, som bedrove fiske utanför territorialgränsen, finge icke uppehålla sig vid kusten eller i hamn för att därifrån bedriva fiske utanför sjöterritoriet; dock finge de söka skydd vid kusten mot storm och oväder. Beredning av fisk å utländska fartyg finge ej ske innanför territorialgränsen eller i hamn, och endast isländska medborgare ägde att införa fisk å isländskt sjöterritorium för att där bereda den.

De olägenheter, som nyssnämnda bestämmelser medförde för de utländska fångstmän, som bedrove fiske utanför Island, föranledde så småningom framställningar om lättnader, särskilt från svensk och norsk sida. I anledning av en framställning från Göteborgs och Bohus läns havsfiskeförening upptog sålunda svenska beskickningen i Köpenhamn enligt instruktion i september 1927 överläggningar med Islands därvarande minister, åsyftande borttagande av föreliggande hinder för svenska fiskare att i mån av behov ilandföra sina fångster på Island för försäljning. Det isländska svaret blev avböjande, varvid dock meddelades, att isländska regeringen redan förut in-

struerat vederbörande polismyndigheter att icke inskrida mot främmande fiskefartyg, som avsatte intill 700 tunnor sill till isländska statsborgare, under förutsättning att fartyget utanför sjöterritoriet till eget bruk hade nedsaltat en något större myckenhet och likaledes sålt en något större kvantitet till andra utländska fartyg.

I anledning av en framställning från svenska västkustfiskarnas centralförbund avlät svenske konsuln i Reykjavik i maj 1932 en framställning till isländska regeringen om att sådana lättnader måtte beredas svenska fiskare, att dessa så långt möjligt tillätes begagna isländskt sjöterritorium och isländska hamnar såsom baser för sillfiske utanför isländskt territorium, däri inbegripet tillåtelse att träffa med deras fiskeriverksamhet sammanhängande dispositioner beträffande redskap och övriga förnödenheter, att de vid behov finge sälja sina fångster på Island samt att de för utförsel av sina fångster från Island till Sverige icke skulle behöva erlägga andra avgifter än dem, som påvilade isländska undersåtar. Även svaret på denna framställning blev emellertid avböjande.

Mellan Norge och Island träffades den 17 september 1932 en överenskommelse om de norska fiskeriintressena vid Island och om införsel av saltat isländskt fårkött till Norge. Genom denna överenskommelse, som trädde i kraft den 13 april 1933 och alltjämt gäller, uppnåddes lättnader i olika hänseenden för det norska sillfisket i isländska farvatten. Sålunda stadgades, bland annat, att norska sillfiskefartyg skulle äga rätt a) att torka och efterse sina fiskeredskap under uppehåll i Siglufjord och Akureyri, under villkor att vederbörande fartyg under detta arbete vore förankrat eller förtöjt och förde särskild signalflagg, b) att på samma villkor ilandföra och reparera sina fiskeredskap i nämnda två hamnar och c) att begagna sina fångstbåtar för transport och vattenpåfyllning i elva angivna isländska hamnar. Vidare bestämdes, d) att de norska fiskefartyg, som icke levererade sill till saltning på moderfartyg eller på annat främmande fartyg, skulle tillåtas att försälja i land för saltning sammanlagt 500 tunnor och 700 tunnor per fartyg för respektive drivgarns- och snörpvadsfartyg; för de norska fartyg, som utom att uppfylla nyssnämnda förutsättning också hade säsongkontrakt med silloljefabrik på Island, höjdes nämnda kvantiteter till 700 tunnor respektive 1,200 tunnor. e) De norska fiskefartyg, som icke levererade sill till saltning på moderfartyg eller på annat främmande fartyg och som hade kontrakt med silloljefabriker på Island, skulle äga företaga omstuvning av egen last av fångst och utrustning under uppehåll i Siglufjord och Akureyri, om arbetet på förhand anmäldes för vederbörande hamnmyndigheter och fartyget under arbetet vore förankrat eller förtöjt och förde särskild signalflagg. Slutligen skulle f) klarerings- och fyravgifter avkrävas norska fiskefartyg, endast då de ankomme från utlandet, och g) vid ankring utanför isländsk hamn skulle norska fiskefartyg icke avkrävas avgifter, såvida fartyget icke hade förbindelse med land.

I gengäld för de förmåner, som enligt ovanstående tillförsäkrats norska fiskefartyg, utfäste sig norska regeringen att för vissa årliga kvantiteter isländskt saltat fårkött nedsätta gällande tull vid import till Norge till 10 öre per kilogram. — Denna tullnedsättning hade möjliggjort en avsevärd import av isländskt saltat fårkött till Norge; år 1936 uppgick den enligt norsk statistik till en kvantitet av 736.1 ton och till ett värde av 679,500 norska kronor. Till jämförelse kunde nämnas, att importen av isländskt saltat fårkött till Sverige under år 1936 uppgick till en kvantitet av 4.4 ton och till ett värde av 4,100 kronor. I Sverige utginge f. n. en tull å dylikt kött om 7 öre per kg., varjämte upptoges en licensavgift om 30 öre per kg., sålunda tillsammans 37 öre per kg.

De förmåner, som Norge sålunda köpt sig till genom 1932 års överenskommelse, tillerkändes efter hänvändelse från svensk sida till isländska regeringen utan särskilt vederlag jämväl svenska fiskefartyg och undersåtar. Detta skedde genom faktisk tillämpning av mest-gynnad-nations-klausulen; något avtal härom mellan Sverige och Island funnes icke.

I november 1934 inkom till jordbruksdepartementet från svenska västkustfiskarnas centralförbund en framställning om vidtagande av åtgärder för beredande av ytterligare lättnader för det svenska fisket vid Island, i stort sett innefattande tillstånd att använda isländskt territorium såsom bas för fisket, samt att vid behov utan begränsning få sälja den fångade sillen på Island och att på isländskt territorium få göra omlastningar av fångst m. m. Denna framställning hade icke föranlett någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Beträffande frågan om möjligheten av att utverka ytterligare medgivanden från isländsk sida beträffande det svenska fisket vid Island torde bl. a. följande synpunkter förtjäna att beaktas. De restriktioner, som å isländsk sida tillämpades beträffande utländska fiskares och fartygs rättigheter å isländskt territorium, avsåge givetvis i första rummet skydd för det inhemska fisket. Ytterligare lättnader för det utländska fisket skulle givetvis innebära försämrade inkomstmöjligheter för Islands eget fiske och därmed för landet i dess helhet. Island vore nämligen i högsta grad beroende av sin utrikeshandel för upprätthållande av befolkningens levnadsstandard — värdet per innevånare av utrikeshandeln vore större än i något annat land — och exporten, varmed importen ju måste betalas, bestode till övervägande del av fisk och produkter därav. (Av hela exportvärdet under år 1936, 48 miljoner isländska kronor, utgjordes omkring 37 miljoner kronor eller över 75 % av fisk och produkter därav; resten av exporten bestode huvudsakligen av fåravelsprodukter.) Det var därför endast tack vare avsevärda medgivanden beträffande införseln av isländskt fårkött till Norge, som norska regeringen genom 1932 års avtal lyckades erhålla de lättnader för det norska fisket vid Island, som Sverige sedan gratis fick del av. Å isländsk sida syntes man anse redan dessa lättnader vara alltför stora, och en uppsägning av 1932 års avtal, som nu löper med sex månaders uppsägningstid, skulle därför, enligt vad pressen förmålt, flera gånger ha varit under övervägande; å norsk sida hade man däremot veterligen icke gjort något försök att uppnå lättnader utöver de i 1932 års avtal stadgade. Om det överhuvud taget vore möjligt att uppnå ytterligare lättnader för det svenska fisket vid Island, torde dessa med hänsyn till vad ovan sagts säkerligen icke kunna uppnås utan avsevärda koncessioner från svensk sida, förmodligen bestående i förbättrade avsättningsmöjligheter i Sverige för isländska produkter, d. v. s. närmast sill och fårkött. Det torde även böra påpekas, att eventuella ytterligare lättnader för svenska fiskare även skulle komma norska fiskare tillgodo, varför man icke skulle uppnå någon förbättring i konkurrensen med dessa senare, vilka sedan länge bedrivit fiske vid Island i långt större omfattning än svenska fiskare. Det kunde även framhållas, att Island vore en relativt betydande avnämmare av svenska varor (trävaror, papper, maskiner m. m.). Enligt isländsk statistik uppgick sålunda under år 1936 värdet av Islands import från Sverige till 4,160,000 isländska kronor, medan värdet av exporten till Sverige var 4,077,000 kronor (bestående till alldeles övervägande del av sill).

Vid 1935 års riksdag väcktes motionerna I: 112 av herr *Sanne* och II: 244 av herr *Hansson* i Höönö m. fl., lika lydande, vari hemställdes, att riksdagen ville besluta att hos Kungl. Maj:ten anhålla om utredning och förslag till åtgärder i syfte att säkerställa svenska fiskares fångster av islandssill.

I anslutning till vad som uttalats i nämnda båda motioner vitsordade *jordbruksutskottet* (utlåtande nr 72) önskvärdheten av att det svenska sillfisket vid Island ej blott vidmakthölles utan även utvecklades, detta framförallt ur den synpunkten, att de svenska fiskarena kunde beredas ökade arbetstillfällen och avsättningsmöjligheter genom att en del av dem överginge till islandsfiske från andra fisken. Emellertid hade Kungl. Maj:t, såsom 1933 års fiskeriutredning i yttrande över motionerna framhållit, just med ledning av denna synpunkt under de sista åren vidtagit verkligt kraftiga stödåtgärder för islandsfisket, bland annat innebärande — förutom meddelande av statslån på mycket fördelaktiga villkor — utbetalande av premier såsom tillskott till marknadspriset på sillen. I likhet med fiskeriutredningen ville utskottet varken förneka, att andra åtgärder än de redan vidtagna kunde visa sig ändamålsenliga, eller motsätta sig, att frågan om åtgärder för beredande av säkrare avsättning av svenska fiskares fångster av islandssill ytterligare utreddes, därest erfarenheterna av vidtagna eller blivande stödåtgärder eller andra särskilda omständigheter därtill skulle föranleda. Då utskottet hade kännedom om att Kungl. Maj:t med uppmärksamhet följde denna fråga och förutsatte, att Kungl. Maj:ts behandling av frågan framdeles liksom hittills komme att vara inriktad på att erforderliga åtgärder i mån av behov bleve vidtagna, fann utskottet emellertid den i motionerna begärda skrivelsen från riksdagens sida icke vara av behovet påkallad.

På hemställan av utskottet beslöt *riksdagen*, att motionerna ifråga icke skulle föranleda någon riksdagens åtgärd.

Utskottet.

Av den ovan lämnade redogörelsen för frågan om de icke isländska fiskarens ställning vid Island torde framgå, att denna fråga är av huvudsakligen handelspolitisk natur. De svenska intressena härvidlag äro icke isolerade utan synas vara nära förknippade med framförallt de norska i så måtto att de ytterligare medgivanden, som tilläventyrs skulle kunna utverkas från isländsk sida utöver de gällande, torde komma både Sverige och Norge tillgodo. Vidare torde ej heller böra förbises, att utrikeshandeln har stor betydelse för den isländska befolkningen och att exporten består till cirka 75 procent av fisk och produkter därav samt till återstoden huvudsakligen av fåravelsprodukter. Handelsutbytet Island och Sverige emellan motsvarar för närvarande något över 4,000,000 svenska kronor och synes vara tilltagande.

Liksom motionärerna finner utskottet det önskvärt att åvägabringa förbättrade arbetsförhållanden för de svenska islandsfiskarena. Särskilt angeläget synes det vara, att möjligheter för dem öppnas att i storm och annat nödläge söka sig innanför territorialgränsen och till isländska hamnar och att där ombesörja nödiga åtgärder för fångsternas tillvaratagande. Då emellertid utskottet förutsätter, att Kungl. Maj:t liksom hittills uppmärksammar förevarande angelägenhet och i görligaste mån söker främja de svenska

fiskarens intressen, finner utskottet icke anledning tillstyrka avlåtande av den skrivelse till Kungl. Maj:t härutinnan, som begäres i föreliggande motioner.

Under åberopande av det anförda får sålunda utskottet hemställa,

att motionerna I: 182 och II: 297 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 15 mars 1938.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Sederholm, Carl Eriksson, Gabrielsson, Tjällgren, Alfred Andersson, Jacob Hansson, Lindbärg* och *Gottfrid Karlsson* samt

från andra kammaren: herrar *Johansson* i Björnlunda, *Uddenberg, Hedlund* i Häste, *Carlström, Ericsson* i Sörsjön, *Liedberg, Karlsson* i Munkedal och *Pettersson* i Dahl.
